

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
 МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
 Биро за развој на образованието
 СКОПЈЕ 2

Примено:	26.08.2013		
Организација:	Број:	Прилог:	Вредност:
07	1477		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по *личовно образование* за VI одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен вид.

АДАПТИРАНА
НАСТАВНА ПРОГРАМА
ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО
ОШТЕТЕН ВИД

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

VI ОДДЕЛЕНИЕ

ЛИКОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2013

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- ❖ да запознава нови термини кои се користат во наставните содржини;
- ❖ да искажува љубопитство и интерес за ликовна работа и творење;
- ❖ да развива способности за примена на разни материјали и техники за цртање, сликање, моделирање, градење и визуелни комуникации во ликовното изразување;
- ❖ да ги знае и да ги разликува особеностите на ликовните материјали, постапки за работа и правилна употреба на помагалата и алатот во ликовно – творечката работа;
- ❖ да го открива и користи ликовниот јазик - ликовните елементи: линија, боја, форма, текстура, плоштина, простор и друго и нивна употреба во ликовното творештво и да знае да објаснува поими и ликовни термини за светот кој го окружува;
- ❖ да ги искажува самостојно и слободно своите сознанија, доживувања и впечатоци, мисли и фантазија со помош на ликовниот јазик и творештво;
- ❖ да користи разни постапки за ликовно изразување (капење, гребење, прскање, туфирање и др.);
- ❖ да твори самостојно, тандемски, групно и колективно;
- ❖ да умее да направи избор на идеја, активност и средства и да состави ликовна творба;
- ❖ да развива способности за набљудување, вербално објаснување и естетско проценување, како и способност за разликување уметнички дела од различни ликовни подрачја (цртеж, слика, скулптура, архитектура);
- ❖ да го препознава ликовниот јазик и ликовните елементи на уметничкото дело;
- ❖ да развива свест за присуството и функцијата на уметноста во секојдневниот живот;
- ❖ да ги применува стекнатите знаења во училишниот живот и животната практика;
- ❖ да умее да разбира и да искажува различни емоции преку сликарски материјали и техники;
- ❖ да развива културно-хигиенотехнички и работни навики;
- ❖ да развива свест за уметничка култура и да ја користи уметноста како начин на комуникација;
- ❖ да ги користи креативно сите искуства и творечки потенцијали;
- ❖ да ја користи уметноста како начин на комуникација;
- ❖ да развива потреба за чување и оплеменување на својата околина;
- ❖ да развива способност за визуелна и тактилна перцепција и меморија;
- ❖ да умее слободно да комуницира со своите врстници и возрасните;
- ❖ да умее вербално да објасни ликовна творба;
- ❖ да се запознава со културното наследство;
- ❖ да создава навики за негување и чување на културните вредности;
- ❖ да ги препознава визуелните медиуми и средства и нивната функција;
- ❖ да умее да ја користи компјутерската техника за ликовно творештво.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ЦРТАЊЕ И/ИЛИ МОДЕЛИРАЊЕ			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да црта линии со различен интензитет (повторување); ➤ да разликува и да користи различни видови линии и да црта контура и текстура; ➤ да компонира текстури формирани со линија; ➤ да реализира ефект на светло-темни површини со користење на линија; ➤ да ги совладува техничките можности на различните цртачки техники: цртање со молив, туш, пастел, темпера, акварел; ➤ да стекнува технички способности за реализација на линиски цртеж со користење на шрафура, туфирање; ➤ да реализира цртеж со помош на компјутер со вградена говорна програма со различни видови линии; ➤ да реализира опсервациски и цртеж и/или модел по фантазија; ➤ да препознава повторување во околина и препознава ритам. 	<p>Средства за цртање и/или моделирање и нивната употреба</p> <p>Ликовни елементи во цртањето и/или моделирањето</p> <p>Цртање и/или моделирање</p> <p>Естетско проценување</p>	<p>Контура</p> <p>Текстура</p> <p>Површина со линија</p> <p>Интензитет</p> <p>Туфирање</p> <p>Шрафура</p> <p>Лавиран туш</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ја набљудува околината, воочува и препознава линиски вредности во просторот, ги користи сетилата за допир, слух и мирис. ○ Воочува видови линии во уметничките дела, моделира со пластелин, а потоа тактилно ги перципира. ○ Црта и/или моделира контурна линија (суво дрво, листови од дрвја, инсекти, згради). ○ Црта и/или моделира текстурни линии (дефинирање на површина со линија со помош на волница, ориз и сл.). ○ Реализира опсервациски цртеж со линија. ○ Реализира цртеж по фантазија. ○ Црта со молив, туш, темпера, водни бои, компјутер. Во темперната боја може да се стави песок за да може цртежот тактилно да го перципира. ○ Ги анализира и споредува пропорциите кај перципираните (перцепира преку допир) објекти. ○ Воочува различни тонски вредности во околината. ○ Реализира различни текстури со линија. ○ Воочува различни видови ритми во околината. ○ Изразува различни видови ритми со линија.

СЛИКАЊЕ И/ИЛИ МОДЕЛИРАЊЕ			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да воочува бои во природата и уметничките дела; ➤ да создава творба со користење на боја, плоштина, линија, текстура; ➤ да примени нијанси во сликањето; ➤ да умее да слика на различни подлоги. 	<p>Средства за сликање и/или моделирање и нивната употреба</p> <p>Ликовни елементи во сликарството или моделирањето</p> <p>Сликање или моделирање</p> <p>Естетско проценување</p>	<p>Фреска</p> <p>Мозаик</p> <p>Сидно сликарство или моделарство</p> <p>Колаж</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Сликање и претставување текстура со боја. ○ Сликање и/или моделирање пејзаж со основни и изведени бои. ○ Сликање и/или моделирање со ахроматски бои. ○ Сликање и/или моделирање со контрастни бои (на слепиот ученик му се споре-дуваат боите, на пр: зелената со тревата, жолтата со сонцето, црвената со крвта, сината со небото и сл.). ○ Изразување комплементарен контраст на бои (колаж). ○ Контраст (светло-темно). ○ Ученикот ги перципира и ги споредува тонските разлики (светол, темен, најтемен, најсветол тон - на слепиот ученик му се доловува контрастот на светло и темно со споредување, на пример, ден и ноќ, отворање и затворање на очите). ○ Реализирање тонско степенување во ликовна творба.

ОБЛИКУВАЊЕ НА ПРОСТОРОТ/МОДЕЛИРАЊЕ

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ да разликува полна пластика од релјеф;➤ да се запознава со релјеф и видови на релјеф;➤ да препознава и да разликува видови релјеф;➤ да ги усовршува разните постапки на обликување со глина;➤ да ја применува линијата и текстурата при моделирањето;➤ да создава слободна ликовна композиција со разни „нескулпторски“ материјали;➤ да се запознава со поимот архитектура;➤ да ја усовршува уметноста за користење материјали за тридимензионално обликување.	<p>Средства за моделирање</p> <p>Ликовни елементи во моделирањето</p> <p>Моделирање</p> <p>Основни средства за градење</p> <p>Ликовни елементи во градењето</p> <p>Градење</p> <p>Естетско проценување</p>	<p>Релјеф</p> <p>Моделирање</p> <p>Архитектура</p> <p>Боја</p> <p>Пропорција</p> <p>Симетрија-асиметрија</p>	<ul style="list-style-type: none">○ Перципирање на 2Д и 3Д форми од околината.○ Моделирање на 2Д и 3Д форми.○ Моделирање со одземање, додавање, цртање, перфорирање.○ Моделирање со алатки и прсти.○ Обликување скулптура од глина.○ Моделира по сопствен избор, омилен предмет, моделира по фантазија и сл.○ За следите ученици е важно пред да моделираат добро да го имаат опишано или осознаено предметот кој што ќе го моделираат или обликуваат.○ Со компонирање на готови форми создава сложена композиција.○ На уметничко дело (скулптура) забележува детали, движење, текстура, линии, волумен.○ Употребува различни „нескулпторски“ материјали за ликовно изразување.

ДИЗАЈН И ВИЗУЕЛНИ КОМУНИКАЦИИ		
Цели	Содржини	Поими
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да препознава ликовни елементи во објектите за секојдневна употреба; ➤ да стекнува поим за стилизација и способности да стилизира облици од природата; ➤ да стекнува основни сознанија за филигран; ➤ да стекнува способности за изработка на скица за филигран со стилизирани елементи од природно потекло; ➤ да се запознава со поимот заштитен знак-лого; ➤ да вклучува и текст како составен елемент на ликовен израз; ➤ да стекнува познавања и способности за реализација на декоративни елементи со помош на компјутер. 	<p>Дизајн</p> <p>Ликовни елементи во дизајнот</p> <p>Визуелни комуникации</p> <p>Естетско проценување</p>	<p>Фриз</p> <p>Филигран</p> <p>Дизајн</p> <p>Заштитен знак</p> <p>Симбол</p>
		<p>Активности и методи</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Црта фриз и розета со употреба на стилизирани флорални форми. ○ Црта или изработува со некаков материјал скица за филигран. ○ Реализирање на заштитен знак со помош на компјутер со вградена говорна програма. ○ Разгледување преку допир на различни логоа. ○ Црта и/или моделира лого за училиштето. ○ Набљудува, допира едноставни заштитни знаци на фирми, институции и производи. ○ Реализира едноставно лого со помош на компјутер со вградена говорна програма. ○ Изработува или декорира честитки за 8 Март. ○ Изработува првоаприлски маски.

Напомени за начинот на планирање и реализација на наставната програма

Во паралелките во посебните основни училишта и во посебните паралелки при редовните основни училишта составот на учениците е изразито хетероген. За учениците со посебни образовни потреби, согласно видот и степенот на попреченоста, треба да се практикува строго диференциран и индивидуализиран пристап во рамките на воспитно – образовниот процес. Ваквиот приод е во функција на нивните индивидуални специфични потреби, а, се очекува да резултира со развивање на индивидуалните потенцијали, и, секако максимални академски постигања.

Во тој контекст, наставниците кои реализираат настава со овие ученици треба:

- да се обидат при изготвувањето на планирањето (доколку видот и степенот на попреченоста на учениците во паралелката го дозволува тоа) да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка;
- за учениците во паралелката чиј вид и степен на попреченост не дозволува наставниците да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка, тогаш за нив треба да планираат парцијална партиципација во рамките на содржините, целите и активностите кои ги реализира целата паралелка;
- доколку видот и степенот на попреченост е многу сериозен наставникот пристапува кон изготвување интерен индивидуален образовен план за тие ученици во рамките на адаптираните наставни програми (при изготвувањето на индивидуалниот образовен план наставникот може да користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години). Кога наставникот во индивидуалниот образовен план користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години, треба да ги наведе одделението, содржините, како и целта на нивното повторно обработување.

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставните содржини од предметот ликовно образование даваат можност за интегрирано целно и содржинско поврзување со останатите наставни предмети. Исто така, се дава можност за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност на потребите на учениците и планираните активности.

Кога станува збор за учениците со оштетен вид, треба да се истакне специфичноста при изведување на наставните содржини по предметот ликовно образование. Земајќи го предвид фактот дека тотално слепите ученици се оневозможени да цртаат, наставникот треба цртањето да го замени со моделирање, обликување или, пак, со цртање на лесок со помош на прстите. Преку предметот ликовно образование учениците со оштетен вид усвојуваат поими, затоа е неизбежно наставникот по вербален пат, тактилен или аудитивен пат на ученикот да му претстави одреден предмет или состојба.

За успешно ликовно изразување на учениците по предметот ликовно образование, наставникот треба постојано да врши компарација (на пр., кога сака да им објасни за некоја боја, истата да им ја спореди со одреден предмет или состојба), да употребува специфични наставни средства и помагала (вакуум преса, swell touch, пластелин, глина и сл.). Наставникот треба да има претходно изготвено наставни материјали, ученикот по тактилен пат да ги почувствува материјалите, а потоа правилно да го примени. Наставникот треба да ги изведува учениците во надворешната средина, во природа, со цел тие по пат на сите сетила (со исклучок на видот) да ја почувствуваат природата.

Заради спецификите во работата со учениците со оштетен вид, неизбежно е да се истакне потребата од примсна на психомоторната ресдукација при изведување на активностите по предметот ликовно образование, со посебен акцент на поттикнување и развој на фината моторика. При изведување на наставните содржини по предметот ликовно образование, наставникот треба да го мотивира ученикот, да ја поттикнува и развива неговата фантазија, да го збогатува речникот на ученикот со нови поими, да го развива и поттикнува чувството за естетика, да организира изложби, со цел да ги покаже изработките на учениците, да ги фали и сл. Наставниот предмет е задолжителен. Застапен е со 1 час неделен, односно 36 часа годишен фонд.

Наставни средства:

- ❖ разни извори на учење од непосредната околина (предмети во природата и околината);
- ❖ визуелни средства (предмети од непосредната околина, репродукции, детски творби, апликации и сл.);
- ❖ слајдови, сликовници, списанија и сл.;
- ❖ аудиовизуелни средства (ТВ, ДВД, видеоплеер, дигитален фотоапарат, дигитална камера, мобилен телефон, компјутер и други средства зависно од предметот);
- ❖ Интернет, образовни софтвери.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за ликовно творење, колективната соработка и сл. (формативно оценување). Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето. Во текот на годината наставникот користи комбинација на писмено и бројчано оценување. На крајот на полугодното и на наставната година ученикот се оценува со бројчана оценка.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште донесен од страна на министерот за образование и наука.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно - образовната работа во шесто одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за ликовни уметности – педагошки оддел;
- факултет за ликовни уметности – со дополнително положена група педагошки предмети;
- дополнителна дефектолошка дообразба;
- филозофски факултет – Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог.

Изготвил: работна група, координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор во Бирото за развој на образованието – Скопје

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор на Бирото за развој на образованието - Скопје

7. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *ликовно образование* за шесто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен вид, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден -----

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 11-3966/1

19 08

2015 год.

С К О П Ј Е

Министер,

Спиرو Ристовски

